

12

B R E V I S
ET DILVCIDA
DISPVATIO.

De confessione Reorum, tam' quæ in
exteriori foro Iudicibus, quàm
quæ in interiori Deo fit.

A D D. D. F R A N C I S C V M
CALDERA DE HEREDIA, IN
GRANATENSI PRÆTO-
RIO CENSOREM VI-
GILANTISSIMVM.

A V T O R E
LICENCIATO LAURENTIO GV-
tierrez de Pineda, Alcalá Regiæ Proabbate,
& Generali Vicario.

* PROPTER, VERITATEM, ET MANSVETVDI-
NEM, ET IVSTITIAM. *

CVM LICENTIA ORDINARIJ.

G R A N A T Æ.

Apud Viduam **S E B A S T I A N I** de Mena.

Acosta de Augustin Matias librero. Vendense en su casa.

{ Anno Domini 1609. 1509. IX. }

EX commissiōne Prouisori Generalis Archidiaconi Granatensis
domini Iustini Antolinez de Burgos, Breuem & lucidam dispu-
tationem de confessione Reorum tam in foro iudiciario, quàm in inte-
riori, Per Licenciatum LAURENTIUM GUTIERREZ DE
PINEDA Vicarium Generalem Proabbate Alcala Regia ventila-
tam, acuratè perlegi, nihilque quod sane fidei aduersaretur inueni, imò
multa, quæ pietatem christianam redolerent, opus quidem breuitate par-
uum, sed Iudicibus, ijs præcipuè, qui in Criminalibus versantur satis
utile; ne dum nimium rufos videri volunt Sacramentorum pietate ad
extorquendas Reorum confessiones abutiantur: Vnde typis mandandam
esse iudico. In Conuentu S. Patris Augustini Granatensi, die vnde-
cima Mensis Nouembris, Anno Domini 1609.

Fr. Didacus
de Sandoual.

D. D. FRANCISCO

CALDERA DE HEKE-

DIA, FIDELI BEN. SORI.

GILTIERRIKS DE PINEDA

uo de legitime suspecti, seu coniuncti confessi-
one sententiam, coactus sum respondere, haec tibi
mitto non docendi, sed discendi animo, te enim
quem Doctorem & Magistrum omnes venerant
tur; Magistrum & Doctorem agnoscam dum vi-

xeto, si qua enim tibi doctrinae scientiae tuae splendidissimo lu-
mine refero acceperim. Peccatum quidem palam de his loqui,
quod mihi minus caeleo, recte maxime, facio enim medico me-
dicinam; sed nihilo minus iudicium profero suspecta tamen mane,
ut illi etiam tuum; nec tamen vel homini apprimere eruditionem obtrin-
gillare vellem; sed, quia veritas per contraria aperitur, novi etiam
viam, novi ingenium, novi decuriam eruditionem, novi et
etiam nonnulla illius exhibita mihi iudicia in causis eorum; me-
ditis, quibus lubens adsentio, quia nodam veritatem cum summa
doctrina ex mediis iuris concludunt, quae omnia colenda mi-
hi non fugianda. Accipe ergo minutulum ingenij in unguentum
velut obsidem coram, quae tuo nomini diuanda parata; si enim
vnius dieculae mora concedatur, maiora quidem (salem materie
estimatione) prestabit. Vale Vllae Regiae, Kalendis Septembris.
Anno 1600.

VERBATUR nouissime, Vtrum Reos, iudice legi-
time interrogate, teneatur veritatem propalare, cum pro-
prij capitis manifesto periculo, grauique bonorum vel
faetne saetura; tunc maxime quando factum est, noto-
rium, adedque flagrat delictu, ut Reus ipse publice diffamatus
que suspectus, ore omnium, aut saltem Iudicis inueniatur propter
manifesta indicia. An que...

¶ Ite autem questionis resolutione, quaerit an veritas, forte Theo-
logorum in schola partem teneatur affirmantia cum dno Tho. 2.2.
q. 69. art. 2.asserente: Reum, ex debito iustitiae, teneeri veritatem

exponere, quam iudex ab eo secundum iuris fidem percipitur;
ita, ut contra iura agens, edicere ad contrarium. Et quantum hac
eadem doctrinam vult eruditissimi omniumque scientiarum ge-
nere consummatiissimi (et neminem autem indigno) defendant, ni-
hilominus tamen, rem penitus introspicens, partem negatiuam
autem affirmate. Sic ergo affirmatiua conclusio.

IN CAUSIS capitalibus, ubi sanguinis imminet periculum,
vel de grauiusque de decore, Reus etiam legitime à iudice am-
petitus, potest amphibolis sermonibus, fucoloque verborum inuo-
luto, se esse innocentem et inoffensum, veritate non eludere. Quam co-
elusionem, in iuris considerationibus profectur, & exornat, et
vult de Navarra infra allegandos; quos qui eam doctrinam, quavis
aliquibus exortum in sepe hinc ab antiqua non excogitatum visa
fuerint, etiam in plerisque antiquioribus, apud quos illius ex-
ratina habile vestigia, & nonnulli etiam ex recentioribus am-
ple culmine. Hanc sequitur Panormitanus in cap. in fin. de Confessis,
ferens in glo. in cap. Ex parte, verb. Absq. rationabili, eod. tit. lib. 6.
ait tenens in similibus; Reum etiam legitime interrogatum, non
tenetur respondere: quando veniat imponenda poena temporalis,
quasi si quae illa sit, etiam leuissima, cui subseripit Syluest. verb.
Confessio non sacramentalis, num. 1. ubi. Quod si iudex procedit
ex iure suo officio, tenetur quis respondere veritatem, si infamia
flagrat, vel simpliciter probatum est, sub peccato peccari. Cuius opi-
nionem tenet etiam in ordine ad Thomam, ubi supra; quam tamen ip-
se limitat, ut solum procedat, quando agitur ad poenam spiritualem,
hinc ad verum ad temporalem, quam differentiam & limitationem, se-
quitur Angelus, Panormitanum approbans in Summa, verb. Co-
fessio delicti, num. 1. ex ratione, text. in cap. Quis aliquando, ver-
sic. Non tibi dico, de poenit. dist. 1. cap. Si peccauerit. 2. q. 1. quibus
Iuribus probatur, neminem cogendum contra se ipsum delicta
delegare, ut temporaliter puniatur, seus etiam spiritaliter; tunc
eum cogitur respondere, quia spirituales poenae, non tam poenae
quam medicinae censentur. Hanc eandem opinionem sequitur
Robertus Maran. in Speculo aureo Advocatorum, 6. p. 7. memb.
num. 2. Alexand. in Additionibus ad Bartolum, in l. 1. ff. de hon-
or. que feat. mort. sib. cont. Conducunt maxime quae laucissime
prosequitur Decian. Pract. crim. lib. 6. cap. 11. num. 11, ubi citat Bar-
baram, afferentem, excusari quis à pœnitentia, si aliq. bona sua
seruare non poterat. & num. 17. refert Bald. in d. Pactum, in vlt. q.
de collat. dicitur. Neminè tenet iuramentum seruare, propter

FACI praeerea. Quia multa permittuntur in Iuris causa con-
 feruandae vitae, quae in aliis casibus prohibita continentur, notat
 omnes per textum in l. i. ff. de bon. eo. qui an. sen. mor. sib. con. ubi
 cauetur. eum, qui aduersaria, vel Iudicē corrupperit, pro cōfesso ha-
 bendum, p̄terquam quod si pro vitanda morte corrupat, quo casu,
 nullatenus ei corruptionē nocere, respondit Iuriscons. nam ig-
 noscendum est ei, qui sanguinē suum qualitercumq; redēmpituna
 voluerit. Liber autē expendere verbū illud, Qualitercūque, maxi-
 mē enim cōcessionis vim auget, argu. tex. in. c. Ad nostrā, de prob.
 ribi. Quoquo modo, & quae ibi notat glos. & in. c. Deus omni po-
 tēs. ubi glos. versū. Quoquo modo, 2. q. 1. l. i. ubi. Quoquo modo pō-
 terunt. ff. de testa. mil. l. 2. ff. de pact. dot. anglos. verb. Fructus, in. l. Ba-
 lista. ff. ad Treb. Confirmatur, quia vsu forēsi receptū est, testes co-
 gendos non esse respōdere, neque posse interrogari ad eorū testi-
 monia elicienda super eorum criminibus, esset enim iniqua inter-
 rogatio, etiā si publica esset, & testis eorum causa fuerit infamatus,
 ita ex Innoc. in. c. 2. de cōfessis, adnotarunt Felin. & Imol. in. cap.
 Cum causa. n. 10. de testib., quos citat & sequitur Couar. practic.
 quaz. c. 18. n. 7. & ante ipsos legalis Philosophus Bald. in. l. Cum
 Iudices. §. Quod obseruari. n. 20. C. de iure iur. prop. cal. Si enim
 in causis ciuilibus non sunt petēda arma de domo ipsius Rei, vt
 in. c. 1. ubi communis, de probat. Scribēs in. l. 1. & in. l. Edicta ar-
 ctio. ff. de edendo, quanto minus in criminalibus petere licebit.
 Hanc tamē doctrinā illo cōmuni axioma solēt impetere. Iu-
 dice, scilicet, legitime interrogante, Reum teneri legitime etiam
 & veridicē respōdere, sub reatu lethalis, cui satisficit asserēdo. vtrū-
 que, Iudicem scilicet interrogando, Reum autē iuxta propriū mē-
 tus conceptum respōdendo, suo iure vri, legitimeque operari, ille,
 quia positui iuris ordinem seruat; hic verō, quia naturalis vtrius-
 facultate: in materia enim morali, aliud est coactio iustitiae, aliud
 verō obligatio cōscientiae. Meretricēs enim, nec possūt, nec debēt
 cōpelli turpē vitam deferere, ipsas tamē, ab ea recedere, cōscientia
 obligat, cap. Meretricēs. 32. q. 4. Ita etiā à cōtrario sensu, Iudex ex
 officio potest Reū cogere iuramento, iuris ordine seruat, veritatē
 propalare, Reum tamē, nullatenus cōscientia astringit illā cōfiteri,
 naturali iure vitāpermittente cōseruare, quē admodū ille, qui iustē
 à Iudice cōdemnatur, vt in a dia pereat, & ipsi cibū sumere & Iu-
 dici cibo arcere licebit; ita etiā carceri inclusus vinculisq; irreti-
 tus, si mortē operiebatur, & ipse fugere, & Iudex illū, poterit de-
 tinere, quā potius ipsemet ciuiles leges in suo exteriori foro per-
 iurium nō putat eum qui pro salute corporis tuenda deierauit, vt

per glossam in Clemen. Pastoralis, ver b. per violentiam, de re iudic. quam sequitur Lucas de Ben. in l. Quoties. n. 4. C. de dignit. lib. 2. Hippol. in l. 1. n. 17. de quaestioib. latissime Tiber. Decian. qui magna refert in confirmatione in Pract. crim. lib. 6. c. 11. n. 12. cum pluribus sequentibus; quare cum nullum aliud periculum sit nisi iramentum, intra conscientiae limites considerandi, satis eius illibata atque allata religio censetur illa amphibola responsione delinquentis, quia non iudicis interrogato, sed proprio animo conceptui respondeit.

QVI BVS ita premisis, illud etiam opportunè quaeritur. Num Reus, qui interrogatus legitime, semel renuit veritatè propalare; sic nihilominus in foro conscientiae astrictus lite perorata, delictum confiteri, tunc maximè quado poena condigna danatur, propter omnimodam criminis, in iudicio, probationem. Cui quaestioni sit etiam negativa conclusio.

REVS, qui iuridicè interrogatus obiectum crimè, in iudicio negavit, illo finito, amplius non stringitur palàm confiteri, quin potius sufficit ei sacramentalis confessio, & absolutio. Cuius conclusionis lenitas, primò rationibus, deinde verò autoritatibus apparebit.

PRIMO. Quia obligatio veritatis dicendae præceptum est affirmatiuum, cuius ea est natura, ut semper obliget, non, tamè, pro semper, sed, tunc quando interrogatur, qui veritatem dicere tenetur, in qua doctrina ad eodest concors omniù Scribentium calculus, ve nullus, quem viderim contradicat: est tamè, quòd sententia, lata diffinitiva, Reus nec interrogari potest, nec interrogatur; ergo, non tenetur ex officio veritatem, semel oclusam, reuelare.

QVOD autem præceptum veritatis dicendae sit affirmatiuum ex natura præceptorù affirmantium, probatur. Huiusmodi enim præceptis actus legitimi fieri mandantur, quale est illud, Deum colèdi, parentes honoràdi, dies festos celebràdi; at verò negatiuis, reprobè quidem prohibètur actiones, veluti non furtu facies, non mechaberis, non falsum testimonium dices; vnde horu executio omnimodaq; observatio in non faciendo, illorum verò in operando consistit; utque vno verbo cum diuo Thoma loquamur, præcepta negatiua prohibent actus peccatorum, affirmatiua verò inducunt ad actus virtutum; quam doctrinà cum diuo Tho. 2. 2. q. 33. art. 2. amplectuntur cæteri omnes Theologi, maximè Soto, lib. 4. de iust. & iur. q. 6. art. 2. Constat autè, veritatè dicere, esse actum & operationè virtutis; ergo, illius obligatio, sub præcepto

quod incidit in periculum mortis. Abbatis autē opinio adeo vni-
uersalis originem & fundamentum sumpsit ex eo, quod inter Iu-
ris cōmonis interpretes communi omniū calculo cōtra Bart. re-
ceptū est, Iudicem iniquē agere, iuramentū à Reo super eius cri-
mine exigentem, etiam legitimē suspectum aut conuictū. Quam
opinionem primus omniū tenuit Speculat. tit. de Inquisit. §. viso
igitur. versic. Inquisitores. n. 19. vbi inquit: Inquisitores quoque
Deum habent p̄ oculis, & sine acceptione procedāt, nec à Reo
exigāt iuramentū, quia nō tenetur iurare, idē tit. de posit. §. 7. n. 19
ait, procedere nō solum si agitur per modum accusationis, sed etiā
inquisitionis, resoluit Didac. de Contera in pract. crim. in tit. de
quæstionib. tangentib. Reum. q. 3. n. 1. vbi alle-^{gat} Marā. vbi supra
asserentem, quod etiam si Reus iuraret & diceret mendatiū, non
esset periurus; quod tamē intelligendū est vt per eum ibidē dicit
cōmunem Hipol. in pract. crim. §. Postquam. n. 1. vbi ita ipsum ob-
seruare testatur, dum Iudicē ageret, Bald. in. l. 2. n. 7. & in. §. Quod
obseruari. C. de iure iur. prop. cal. dān. & ratio rationis est, quia im-
pium reputatur de ipsius rei domo arma petere, etiam in ciuib.^s,
ne dum in criminalibus, vt in. c. 1. vbi notant omnes de probatio.
Scribētes in. l. Actor quod asseuerat. c. de probatio. & in. l. Qui ac-
culare. c. de edendo. Quare, huiusmodi iuramētum, vt p̄ se violē-
tum & metu exortū, seruādū nō esse, resoluit Decia. vbi sup. n. 20.
vbi ait: Iuramentū appositū in cōfessione metu facta, nihil opera-
ri, refert q̄; Iulliu. 2. quicum multa iuramēto promississet, si Pōtifex
eligeretur in fauorem cuiusdam tyrāni Cesaris Borja, electus. Pō-
tifex implere noluit, dicens se tyranni metu promississe. Quī autē
vehemētiōr metus, quam qui Reo incuitur? Si enim consistetur,
iā iudicatus est; si autē iurare renuit, pro cōfesso habebitur. Quo
quidem opinio adeo est cōsona equitati, vt Doctor quidā ex no-
stris Legū Regni celeberrimus Cōmentator asserat, se Regi cōsul-
turū, si facultas daretur & subesset autoritas, vt legē cōderet, qui
caueretur, vt in causis criminalibus p̄cāā sanguinis irrogātib.^s,
non posset Iudex à Reo exigere iuramentū; quibus mirē cōsona
illud B. August. de Ciui. Dei, lib. 9. c. 6. dicentis, quid cum in sua
causa quis torquetur, & cum quæritur vtrū sit innocēs, cruciatur?

Nihilominus tamē Abbat. opinionem alteriusq̄; cōtrarietate rigo-
rem: quarum vtraque extremis gaudet distinctionis federe cor-
datissimē temperauit Petr. de Nauar. veridicum in materia testi-
tutionis oraculum, tom. 2. c. 4. n. 32. ibi: Quāuis hæc ita sim, p̄ ta-
men & probabiliter existimo, non vniuersaliter, vt prior dicebat
opinio, sed in causa criminali, p̄cipuē capitis, posse Reum in-

4
conscientia veritatem secluso mendatio contegere. Quã doctrinam, maturis considerationibus cõprobat, & quas ego brevitatis causa omitto, hãc eandem opinionem sequitur Eman. Rodri. Doctor quidem mirã eruditionis, & in disputationibus moralibus, aut infirmã autoritatis, de Ordine iudicia. c. 20. quibus etiã superpetias tullit doctissimus vbiq; gẽtium, Ignat. Lopez de Salze. (qui omnium scientiarum genere exuberã, vt mulier Plautina in truculecto alienã prolem, sic ipse alienos fœtus sibi suppositos elimãdos. & nutriendos assumpsit) in Pract. crimi. canon. c. 126. in Additio. litera. A. ibi: Nonò, illud perpetuò memoriã cõmendandũ cõseo, quòd licet præfata magis communis opinio in causis ciuilibus & criminalibus procedat, at verò in causis capitalibus, vel, vbi de graui agitur dedecore asseuerãdum censeo, posse Reum salua conscientia, veritatem ipsam absq; mẽdatio verborum inuolucro cõtegere. Addo etiã, quartum huius opinionis locupletissimũ testẽ Tiber. Decia. virum quidem in criminalibus negotiis ad perfectum iustructum, qui cùm in sua Pract. crimin. lib. 6. cap. 11. n. 13. afferat, nemini pro salute corporis tuẽda, virãque seruanda, absolute peierare licere. infra eod. ca. n. 57. latissimẽ disputat. Vtrum à periorio excusetur, qui vsus aliqua caculatione & dolosa cautela iurauit alia, inquam, intentione, ab ea, qua illi iuramentũ delatum est. Cui etiam quæstioni respondit ita. Iurantem iuramentũ Reum censendũ esse, quod acutissimẽ limitat. præterquam, quòd si bono zelo fecisset, putã, inquit, pro saluanda vita alicuius, refertque Beatum Franciscum, qui interrogatus, homicidã nẽ fugientẽ vidisset (mittens digitum in auriculã), non illãc transisse, respõdit. Cirãq; huius cõstus autores antiquos Angel. & Ananiã, ergo, si testis interrogato (qui maiori iure veritatẽ tenetur Iudici exponere, vt nota Abb. vbi supra) amphibolis verbis licet veritatem obralere de illo, quoque, cuius vita in discrimẽ vertitur, lege si rempse iudicãdũ erit. **Qua** propter, cùm quatuor sint ex recẽtioribus huius opinionis Achilles, dubitare non potest, quin Reus inuitus iurans amarulentoque mortis periculo, perterritus, secura conscientia possit illam amplecti. Quis enim sodes tantorũ virorũ autoritatibus, mortẽ, cuius amarissima est imago, non vitauit? **Cv. xv. 3.** doctrina, illud videtur inuincibile argumentũ, quòd consanguineus intra certum gradum, iure non cogitur in criminalibus testimonium dicere aduersus cõsanguineũ, ex decisione. text. in l. 4. ff. de testib. ergo à fortiori ipsemet Reus accusatus, vel inquisitus cõtra se ipsum dicere, fas non erit? Quod argumentum responsione carere testatur Gomezius tom. 3. de delictis, cap. 12. n. 5.

Facit

in. l. 1. n. 2. ff. de negot. gest. consuluit Det. cōsi. 43. n. 9. quibus omnibus conuincitur, Reum, qui finito iudicio, nec interrogari potest, nec interrogatur, tam verè, quàm præsumptiuè, ex supradictis, ipsum non teneri veritatè revelare; adijcimus præterea (& forsam meminisse iubabit), quòd, licèt, Iudex finito iudicio, Reum de facto interrogaret, adhuc Reus non teneretur illi respondere; cum enim in illa causa Iudex non sit, ex proximè dictis, & ex cōsequenti, nec iuridicè interroget, vti que & Reus veritatem illi fateri non tenebitur. Quibus suppositis, nescio sanè, quo iure possit stare doctrina illa grauissimi Magistri Petri de Ledes. in Sum. 2. p. tract. 8. c. 27. perpèdenti, tēporis interitium decursum à sententia ad eiusque executionem, ad hoc vt præsumatur Iudicè interrogare, vel non; nam præterquàm quòd eius doctrina nulla iuris decisioni iubatur, parat quidem cōsciētiis offendiculū essetq; illis opus statera ad discernendum, sit nē Iudici absumpta potestas: interrogandi, quòd quidem vt lex viraret ab ipsomet tēporis puncto, quo sententiam dixit, illum Iudicem non esse decreuit; vt est tex. expressus in. l. Iudex, posteaquam semel sententiam dixit, Iudex esse definit. ff. de re iudicata.

Secundò. Quia delinquentis cōfessio à Iudice exigitur in hoc solum, vt de crimine, de quo semiplenè constat, plenissimè cōstare possit, ne impunitū, relinquatur, vt resolbit Salc. in pract. crim. cap. 126. in Addit. litera. A. Segu. in Director. Iudic. 2. p. cap. 37. & alij infra allegandi, vnde: Reo iam ad supplicium ducto, nullius erit momētū confessio, cum absque illa ex gestis causæ cōuinctus ordinaria Legis pœna plectatur. Qua propter, non mirum, si cōfessionis causa cessante, cesset & ipsa confessio, imò Iudex Reum damnando, eius neglecta confessione, quam initio exegerat, iam ab ea destitisse videtur, illamque remisisse, nec minus ea iubarè velle, vsus enim alius legitimis probationibus, ex eisque pœnam exequens delinquentis confessionem superuacaneam censet, nec iudicio necessariam.

VLTIMO. Quia interest maximè Iudicum aliquorum vastræ calliditati præire, qui vani nominis, funilisque honoris gloriam æstuantes, Reum dānant inconfessum, quem fortassè ex meritis causæ nec torquere potuissent. In hoc solum, vt dum vitam sibi adimendam putat, obiectum crimen cogatur revelare? ve autem diæ intentionis compotes fiant (horresco referens) sacrosancto pœnitentiæ sacramento iubarè, intendunt, copia enim confessorum Reo denegata, eum solum colloqui permittunt, quem contrariæ opinionis assertorem cognouerint. Nec temere

interè quidem, aut sine lege loquimur, hic enim vbi nunc agimus, homo quidam in trāquillitate vitam degit, qui de homicidio inquisitus, cum causa finita nulla aut nō sufficiens, aduersus eum subesset probatio, adhuc tamen non conuictus nec confessus, Iudicis sententia morti addicitur, fictè tamē vt re ipsa cōpertum est, eo enim ad suppliciū ducto, restiq; collo alligata, cum adhuc negans persisteret, ab ipso patibulo, mortisq; faucibus, liber ire iussus est. Non ita euenturum, si confessorij suassu obiectū crimē fateretur.

INSURGANT igitur sanctissimi Ecclesiæ Præsules, & hoc malum quod imminet, recrudescere non patiātur. Insurgant & qui hoc sacrosactū pœnitentię munus exercēt, ne tam nefario iudiciū ausui subministrent, nihil, quæso, eorum calliditas prosit, vt delictum, quod fortassis Dei iudicio occultitur, aliquali sacramētalis sigilli iactura detegatur, id enim confessoribus cauendū religiosissimè cōsuluit, Hispaniæ nostrę decus, Dominicus Soto in celeberrimo illo tract. de ratione tegēdi & detegēdi secretum, mēb. 2. q. 7. cōcl. 3. ibi: Eo vel, maxime, quòd Iudices vtūtur illa cautela, vt fingāt se velle occidere incōfessos, ea ratione, vt patefaciāt delicta; at verò, quia res est præcipui momēti, cauēdum est cōfessoribus, ne sint præcipites in causa mortis, aut vbi agitur de honore & fama: hæc Dominicanus alicuius fortè, Iudicis flagitium expertus, nō enim cruor hominis necessarius est, vt peccata sacramētali absolutione deleantur. Id enim mansuetissimus ille Euangelicus Spiritus operatur, qui cum animas saluet, corpora etiam perire non patitur, cuius ipsemet Seruator meminit apud Luc. 9. cum enim iter facturus esset in Hierusalē, cumq; Apostoli in opido Samaritanorū vellet hospitare eos, Samaritani respuentes, ciuitatis portas occluserunt; qua propter Ioannes & Iacobus ciuiū inhumanitate cōmoti, ignem de cœlo aduersus eos (vt Elias fecit) imprecabantur. Iesus autē, vt ostēderet quanta oporteat esse Euāgelici Doctōris lenitas & mansuetudo, increpatione illorum iracundiam coercuit: Nescitis (inquit) cuius spiritus estis; filius hominis non venit animas perdere, sed saluas facere: Hoc est, nolite vobis Eliæ factum in exēplum vocare; ille enim eius tēporis spiritu ductus, impios perdidit, vos autē nō sic esse oportet, est enim māsuetior hic Euangelicus spiritus cuius vos estis. Ille enim spiritus vindictæ erat, v cruenta illa sacrificia veteris legis prænunciant, hic autem lenitatis & misericordiæ, vt in cruenta Euangelicæ legis sacramēta declarāt. Non ergo fas erit cōfessoribus, dum animæ delinquētis mēdetur eius vitam in discrimen constituere, cum potius consulendum vtrique Euangelica testimonia commoſtrent.

Quibus

ERROR DE PAGINACIÓN

cepto cadit affirmatiuo, quod nō pro, semper obligare potest, sed obseruatis circulantibus debitis, vbi, quando, & secundū quod, quas enumerat diuus Thomas ibidem.

N E C tamen negamus, huiusmodi præceptū, quod affirmatiuū esse probauimus, aliud, in se negatiuam implicare, quale est illud falsitatis, seu mendacij non proferēdi, cōcedimusq; iuxta hunc sensum æque semper, ac pro, semper obligare, nullibi enim mendaciū dicere licet; quēadmodum etiā præceptū publicæ professionis fidei quatenus affirmat christianū publicè fidē profiteri debere, semper obligat, non, tamen pro semper, quatenus autem negat seu prohibet in Deum blasphemare strictè quidem, & quocūque tēporis momento ligat, propter omnimodam prohibitionis vim, qua propter, illatio valida non erit, non potest blasphemare, ergo tenetur fidem profiteri; sicut etiam non inde sequitur, non potest mētiri, ergo veritatem astringitur reuelare; illud enim sub negatiuo, hoc verò sub præcepto cadit affirmatiuo; nec ab vno ad alterum tāquā a separatis recta fiet illatio, tex. vbi notāt Scribentes in. l. Papinianus exuli. ff. de minoribus. Obligatio enim mētendi perpetua est & indeficiens, quia negatiuè impletur, nō vti que veritatem enunciādi, quæ in actu & opere consistit, quare P salmographus Psal. 5. Perdes, inquit, qui loquitur mēdaciū. nec illorum meminit, qui veritatem dicere non satagūt, quia nō vbi que illius obligatio ligat. Quæ verba August. explicans (in eodē Psal.), ait: aliud est mentiri, aliud verum occultare, aliud falsum dicere, aliud verum tacere; illud enim absque peccato fieri nō potest, hoc verò plerūque sine culpa omittitur, sufficit enim si in corde retineatur. Quare, ipsemet Augustinus in lib. vnico de Mēdacio, quem ad Cōsentium scripsit: Quia semper (inquit) in corde veritas loquēda est, non autē semper in ore corporis. citatque illud Psal. 14. Qui loquitur veritatem in corde suo, quibus etiam Propheta addit, qui non egit dolum in lingua sua quibus verbis veritatē in corde absolute Propheta requirit, mēdaciū verò execratur in ore, eo solū, quod non semper verum dicere præceptum est, sicut mēdaciū vitare: etenim, licet veritatem enūciare & mendacium proferre contraria sint, nō vsque ad eodē immediata existunt, vt inter illa nequeat mediū considerari, potest enim aliquis in eo esse statu, vt cum mētiri nequeat, adhuc tamen veritatem proferre non debeat: datur enim medium inter vtrumque, quale est illud, in quo Reus constituitur, finito iudicio, qui nec veritatē detegit confitendo, nec mendacium profert negando, sed vtriusque rei silencio sententiæ patitur executionem, satisque e-

ERROR DE PAGINACIÓN

rit sacramentali absolute obtemperanda, tunc temporis, nec men-
tis, nec animi mentis habere, nec ad id cogetur veritatem
semel occlusam reuolare, quam deiegere non tenetur, nisi inter-
rogatus, ut ex natura præceptorum affirmantium probauimus,
igitur cum non interrogatur, cessat similiter dicendi obliga-
tio.

Nunc in his ferendi sunt, qui asseuerant, Iudicem quocūque
tempore in momento interrogare, saltem presumptiue, id enim reue-
larè facere rogamus, quia verè & re ipsa nō interrogat, vt facti qui-
dam constat, nec inuis presumptiue, quod probatur ex eo, quia
instans in finita, Iudicis partes cessauere, siue Reus absoluat, siue
condemnetur, functus est enim officio suo, semel sententia dicta,
text. in l. Iudex posteaquam. ff. de sent. & re iudic. ; nec iudex in
illa causa poterit appellari, vt patet ex text. ibi, Iudex esse desinit,
quin potius personā priuata reputatur, adeò, vt si post sententiā
aliquis a litigatoribus accipiat, ab eis que corrumpatur, eius tamē
iudicium nō vitiat, nec repetundarum crimen committere, cō-
stat eruditè Petrus de Anchar. consi. 268. n. 4. quem sequitur Fe-
lin. in cap. Tua nos, verfic. Limita, n. 5. de Simonia. Gemin. in. co-
Saturum. §. Insuper, de rescriptis, eo solum, quia sententia lata, am-
plius Iudex non existimatur, quibus cōducunt ea quæ tradit Bar.
in d. l. Iudex posteaquam. n. 5. asserens: Ea omnia, quæ à Iudice
sunt, etiam si in sententiā scripta inueniantur post verbū, Condē-
namus, nullius esse momenti, non secus, ac si à priuato Iudice fie-
rent, text. in l. Actorum. ff. de re iudi. Ex quibus manifeste sequi-
tur, lata sententiā, non posse amplius Reum interrogare; pro qui-
bus etiam est rex. expressus in cap. Cū Ioānes Eremita, ibi: Cū
Iudex qui vsque ad prolationem sententiæ debet vniuersa rima-
ri. de fid. instrum. Clemen. Sepè, & ibi glos. de verbor. sign. Cū
igitur, causa finita Iudex interrogandi potestatem non habeat, ex
proximè dictis, vsque etiam præsumi non potest, eum aliquo mo-
do interrogare, esset enim delictum & turpitudinem presumere,
quod Iura abhorrent, vt in l. Merito. ff. Pro socio. l. Cū pater. §.
Rogo. ff. de legat. 2. l. Item apud Labeonem. §. Si communem,
ff. de iniuriis. l. Omni modo. C. de inofficioso testamen. est que
certissima præsumptionum regula, nullibi delictum præsu-
mendum, vt resoluit Menochius de præsumptionib. lib. 5. præ-
sumpt. 2. in principio; igitur fas non erit præsumere, Iudi-
cem, qui iam finita causa de effectu potestatis laborat Reum in-
terrogare contra Iuris dispositionem, talis enim mens Judi-
cis esse præsumitur, qualis de iure esse debet, vt testatur Bald.

QVI BVS congruit illud Ioan. 8. vbi cum Pharisei mulierem
 in adulterio deprehensam ad Iesum aduxissent, astu quidem &
 fraude, ut si mulier eius causa damnaretur, secederet ab ea populi
 multitudine, quam lenitate & mansuetudine potissimum celsiuaue-
 rat. Iesus igitur, qui nouerat ad eam cordis, cuiusque conscientia
 nihil eorum, quantum bis occultum fugiebat, ut ceteris Euangelicis
 legis medicis & Doctores normam preberet, nihil Phariseis
 responderis, quorum animos allebat, nihilq; misericordiam mulierem
 cuius interrogas, cuius in tima cordis iam noherat, sic illi soli mali-
 cia ellulsi (sic uinam confessari) iudicium sua ellulsi sunt, ut pecca-
 tri se de manibus lapidantiu eri pereret, tandemq; suo scilicet patro-
 citatus est ei, que rapiebatur ad penam, ut seruarietur ad poeni-
 tentiam, & respiceret ad salutem: obiterq; Euangelicæ legis (cui
 in ipse Conditor erat) praxiam & stylum comostraret, quam do-
 ctinam prosequitur Augustinus in elegantissima quaestione, cui
 titulus, ex varoque mixtum, paulo post principium.

CONTRARIUS igitur debet esse confessor, si Reum à marulic-
 eo mortis timore perterritum, commissi criminis inrimo cordis
 affectu perqueat, ne dum illum cogit curpiudine palam confiteri,
 duplici cetera afflictione, mortis scilicet, & honoris, est uel maxi-
 mæ, quod cum huius opinionis autores sint scientia & auctoritate
 conspicui, in hoc sane opinione delinquentis acquiescere debet,
 ut concors Summarum doctrina testatur.

QVI BVS & alius, quæ cōsulō omitto, finito iudicio, Reoque da-
 nato, amplius non teneri confiteri delictum, tenuit magnus ille
 cōscieciæ mystes Martin. Nauar. in Manua. lati. c. 25. n. 36. Eman.
 Rodr. in Summa. de ordi. iudicia. c. 10. n. 2. Sale. in pract. crim. cā.
 c. 126. in Addit. litera. A. Ioan. Segu. de Aualos in Direct. iudicū,
 2. p. c. 14. n. 36. vbi Nauarrū à quorundā impūgnatione defendit Io-
 sep. de Angl. in quaestionib. Theolog. 1. p. q. 7. de confessione. 15. dif-
 ficult. concl. 1. & 2. p. de corrupt. fraternā, difficult. 7. cōcl. 1. Idem
 de restitut. famæ, difficultate. 1. concl. 1. nouissimè omnium Eman-
 Sa. in Aphorism. confessorior. verb. Iudiciales actus, cap. de Reo.

QVI BVS ita præmissis, reliquum est argumēto in contrariū
 respondere. Idq; est. Reum, qui ueritatem occlusam adhuc de late
 iniuria Iudici, testibus, & accusatori inferre, eorumq; sancta læde-
 re, dum uulgus aurum at Iudicis sententiā iniquā, accusatorē autē
 & testes calumniatores, & ob id teneri illis honorem restituere.

Hoc illud contrariæ partis argumentum, & uel aliqui putar,
 firmum ac solidum, quod tamen non magno nullo poterit euer-
 titur.

estque

estque huius opinionis præcipuus assertor, splendidissimū Theologice moralis lumen Bartholo. de Medina Salmantinus, in Sum. cap. 14, §. 31. Miror autem virum non levis eruditionis leuissimo nieri fundamento, cui primum negamus iudicis honorem lædij, aut enim sufficientem habet probationē cum Reum damnat, aut non, quo casu, sibi impior, qui in iudice condemnat, nec enim est dignus, ut eius sententia excusetur, contra iuris ordinem, vniuersamque legislatorum iucubrationem latam: si autem plenam habet probationem, nulla in iudicis suspicione laborabit, qui ex allegatis in causa, similiter & approbatis, Reum damnauerit in cōfessum, id enim faciendum Iura proclamant ex tex. in l. Illicitas, §. veritas, ff. de offic. Præsidis: prosequitur late Couarr. lib. 1. Variar. cap. per totum. Zerol. in Pract. Episcopa. verb. Iudex. n. 23. Esto autem (nec id cōcedimus) famam iudicis obnubilari, adhuc tamen, casus posset euenire, in quo neuiquam Reus obligaretur illi satisfacere; nullus enim cogitur restituere cum notabili sui detrimento, etiam in bonis fortunæ ne dum corporis, vt est communis resolutio ex Sor. de Iustitia, lib. 5. q. 6. art. 3. & q. 7. art. 4. Petrus de Navarra tom. 2. de Rest. lib. 2. de resti. famæ. q. 2. conclus. 1. Cardina. Restita in Instructo. Sacerdotum, lib. 5. cap. 27. n. 2. Restitutio enim, quantum in se negatiuum implicet præceptum, adhuc tamen cibilem recipit moram, ex Soro, vbi sup. & lib. 4. q. 6. art. 2. Cum igitur in casibus capitalibus turpioribusque criminibus, maxima Reus apud omnes infamia notaretur, si crimē detegeret, iniquū sanē, imō tyrannicum foret, cum rāa sui honoris iactura, & quandoque vitæ periculo, illum cogere famæ iudicis consulere, quæ nec in minimo læditur, legis autoritate Reum damnando.

ITEM quoque de rebus, & accusatore affirmamus; negamus enim, eorum famam, & honorem, delinquentis negatiua taxari, cum siquidem iudicis sententia, quæ Ius facit redarguit; accusatorum iurē & testes excusat pro sentētia enim iudicis præsumendum, vltra ordinari iura probat rex. in cap. Consanguinei, & in cap. Causamque, de re iud. glos. verb. Expressitatur, circa medi. in cap. Sicut nobis, eod. tit. l. Herenius. §. caia. ff. de euctio. Menoch. consil. 79. num. 28. lib. 1. Arismi. Tapat. lib. 1. sententiar. Iuris. tit. de sententiis diffinituis, quod procedit etiā appellatione pendente; quia ea nō obstat pro sentētia præsumēdū, tenuit Bald. in l. Ex contextu, §. de inoffic. & ibi Castren. ff. de inoffic. testam. Imol. in c. præsentis, n. 14. de renū. latissimē omnium Masc.

de pro.

de probat. cōcl. 1302. n. 3. quā potius etiam si dicatur ex falsis instrumentis laram, adhuc tamen præsumendū pro ea, docuit gloss. verb. Obrentu, in cap. Accepimus, de fide instrum. per tex. ibi: Ex quo enim de sentētia constat præsumendū est, omni ritē & rectē processisse, tex. in. d. c. Sicut nobis, de re iud. ibi: (Propter autoritā tē iudiciariam, præsumendū est, omnia ritē & rectē processisse.) vbi Panor. n. 7. ait, procedere, siue factum sit antiquū, siue recens: Det. cōcl. 125. n. 4. Abb. & alij in cap. Nisi, de offic. deleg. qui dicit, locum supradictā habere, etiam si agatur de præiudicio. tertij, quia vbi iudicis autoritas interuenit, omnis suspicio fraudis cessare debet, vt notat Bart. in l. Frater à fratre. n. 50. ff. de condic. indeb. quare cū testes & accusatores (Reo dānato) rem iudicatā habere noscantur, nihil sanē eorū famæ detrahi, iudicari potest; sentētia enim habetur pro veritate, ex tex. in. l. Res iudicata. ff. de regul. iur. l. Ingenuum. ff. de stat. hom. Roland. consil. 92. n. 2. volu. 2. facitq; negotium ipsum notoriū, vt in cap. Vestra. vbi Abb. & Ioan. Andr. de cōhab. Cler. & mul. Panor. consil. 90. n. 5. Ignorantia cum sentētia iudicis innitatur omnis suspicio fraudis & calūnię contra eos, cessare debet; est enim sententia tantę autoritatis & potētis, vt ipsamet, vincula naturalia inuertat, & falsa in verū cōmutet, nō quidem essentialiter, sed effectiue, ita Bald. in. c. In præsentia de probat. Crau. cōsi. 29. n. 8. quibus etiam breuiter addere libet, quę latissimē prosequitur Maran. de ordi. iud. 6. p. 5. Expedita. n. 128. & 129. & Iass. in. l. Fullianus. nu. 2. ff. de cond. indeb. Zephal. cōsil. 162. n. 8. Mascard. de probat. concl. 1302. nu. 13. cū sequentibus, qui omnes fatentur, iudicis sentētiā posse facere, de albo nigriū, & debitū de indebito, argum. tex. in. l. i. ff. de cōdict. indeb. nam qui sententiā pro se habet, veritatē habere censetur; ipsa enim sententia, pro veritate sumitur & lege, vt in. l. Res iudicata. ff. de reg. iur. cuius ratio, ea cōmuniter assignatur, semper pro Iudice præsumendū, omnia ritē & rectē fecisse, vt testatur Specular. in tit. de instrum. editione. §. Restat videre. n. 20. Alcia. de præsum. reg. 3. præsum. 9. & probat. tex. in. l. vltima, vbi Scribentes. C. de fideicom. libert. l. Cū precibus. C. de probat. cōmunis Canonistarum in. c. quoniam contra, eod. tit. quis igitur testiu aut accusatoris fidem damnabit, quam sentētia tot priuilegiis exulta cōmendat; eo magis quod testes indubio præsumuntur vera dixisse, Panor. in cap. Cōsanguinei. n. 3. de re iud. gloss. verb. Obrentu, in d. c. Accepimus, ex quo fit, eorum dicta non esse calūnianda, nec cautanda, vt ex Imol. & Doctoribus in. l. Inter stipulatē. §. Srichum, de verbor. oblig. consuluit Cardin. Patrit. consil. 87. n. 47.

volu. 3. Ioan. de Neuz. consi. 26. n. 33. Rota Genue. decis. 3. n. 24. Alexā. de Neuo consi. 37. n. 2. & 3. ubi ait, semper presumendū in fauore Iudicis & testium, Boer. decis. 40. n. 18. Mani. de cōict. vlt. vo. lunt. lib. 6. tit. 5. n. 15. ex quibus omnibus manifestē liquet Reo dā. utrumcūq; crimen inficiante, nullam Iudicis honorem testium, nec accusatoris nota subire illius, quia iuris ordinē fuit amplexus, istorum autē, quia Iudicis & rei iudicis auctoritas cōmendat, presumitur etiam, Iudicē ex ista causa ferentē protulisse, vt ex Innoc. in c. In presentia, de renunc. & alijs notat Menoch. de presump. lib. 6. presump. 4. n. 28.

Hic etiam ad iudicium, multa esse in materia morali, quę ad opera pertinent super erogationis, quę si à fidelibus fiant profunt, nō tamen nocitura si omittantur, hęc spectant salutifera Euāgelicę legis consilia, quale est illud, quo monemur, percutienti in vna, alterā maxillam exponere; ita tamen, vt qui ictu subterfugerit, nō ideo delinquisse iudicetur, ipsemet enim Seruator, vt vtrūque ostenderet, cum ab inimicissimo ministro alapa feriretur, nō statim aliam prębuit maxillā, imō illum redarguit dicens: Si malē locutus sum tibi, iudicium perhibet de malo, si autē benē, cur me cedis? quibus significat præparationē illam maxillę in corde faciendā, non vtrique se ipsa semper obligare, vt elegantī oratione interpretatur eloquens sanctus Augustin. in allegatio. lib. de Mendacio à Confessario, addens illud Apost. Actor. 23. qui alapa etiā coram Pōtifice percussus, non iterū percuti rogauit, imō verō aduersus Pōntificē auferentē se Dominus paries dealbat. quod eorum gratia dixerim, qui vanam & vanissimā huius seculi gloriam repñantes, commissum crimē palām detegerint, cum illis pœnā mortem maximē subituros esse cognouerint, existimantes maximum ex hoc humilitatis obsequiū prestaturos, gloriāq; Deo reddituros, nō tamen ad hoc sub reatu lethalis teneri, nec minūs à cōfessario vilo modo cogendos cum periculo implere, id cuius omisio nullā apud Deum culpā paritura probauimus, quibus & alijs, quę nūc omittimus, ne opus cresceret in immensum huic nostrę opinioni securus accedo, Reumq; sacramentaliter absoluerē, rebus præmaturē pēsatis, præhabitoq; diligētī examine, nulli alij dānum irrogari, ipsumq; Reū cōmissi criminis intimo cordis affectu pœnitere, nec cōtemerandę iustitię causam, crimen non detegere, sed honoris aut vitę cōseruandę. Finem igitur huic nostrę disputationi imponimus, nō enim presentis est instituti deferere, quid agendū cum Reus negans inobediēte absoluitur, huius enim dubij, obuia apud auctores inueniuntur consilia.